

Koninklijke Marine

#10 2022

ALLE HENS

*Speciale
editie*

Afschrikking en geruststelling:
'We verdedigen hen als dat nodig is'

Personeel van buiten
hard nodig

Mijnenjagers door
Oekraïne weer *hot topic*

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de nieuwste versie van Alle Hens en de speciale uitgave van dit jaar, waarin we het 75-jarige jubileum van ons magazine vieren. Sinds 1947 hebben wij als Koninklijke Marine roerige en rustige tijden gekend. De verhalen daarover hebben bijgedragen aan onze kennis over het belangrijke werk en het wel & wee van onze collega's. Toen ik in augustus 1982 in dienst kwam, viel kort daarna mijn eerste Alle Hens op de mat. De koppen van toen luiden: 'Krijgsmacht kan haar taak nog steeds aan', 'Onderzeebootbestrijding voornaamste taak', 'Eerste vier Orions overgedragen aan MLD' en 'KIM open voor vrouw' (vanaf lichte 1983).

De verhalen waren tekenen des tijds. Het klinkt nu onwerkelijk dat dames nog maar zo kort carrière kunnen maken in de hogere rangen. Uit de andere titels komt vooral naar voren waar we het toen druk mee hadden: met alle mogelijke middelen speuren naar Russische onderzeeboten. We zaten midden in de Koude Oorlog. Sinds de val van de Muur in 1989 is er veel gebeurd, waar bezuinigen op Defensie en dus de marine als een rode draad doorheen liep. Inmiddels wordt er weer flink geïnvesteerd.

We bevinden ons andermaal in een turbulente tijd; er is veel veranderd op het wereldtoneel. De huidige gespannen situatie vraagt om een andere *mindset* met een grotere weerbaarheid. Na de jaren van relatieve rust, moet ineens de knop om. Het kan leiden tot gemor, maar we zullen niet altijd meer voor het kiezen hebben of we gaan varen en, zo ja, voor hoe lang precies en waar naartoe exact. Het werken aan deze weerbaarheid zie ik als een grote uitdaging voor ons allemaal.

Tegelijkertijd mag ik vertrouwen op de toewijding van onze marinemen. Dan neem ik de bemanning van Zr.Ms. Tromp graag als voorbeeld. Ik was onlangs aan boord van het LCF tijdens haar *final inspection* bij de *Fleet Operational Sea Training* in Zuid-Engeland. Te midden van alle collega's die in het heetst van de strijd het beste uit zichzelf en het schip haalden, realiseerde ik me wederom wat een prachtige organisatie de KM is.

In deze uitgave van Alle Hens leest u over de mensen die onze marine maken en over de nieuwe middelen waarmee zij hun taken nog beter kunnen vervullen. Onderwater, in het veld, op de wal, op zee en in de lucht; waar dan ook doen zij hun uiterste best om te beschermen wat ons allemaal dierbaar is.

Ik wens u veel leesplezier, maar omdat ik deze maand de dienst verlaat, vanwege mijn FLO, wens ik u tevens *fair winds and following seas*. Het gaat u goed!

Plv. Commandant Zeestrijdkrachten

Schout-bij-nacht Huub Hulsker

In dit nummer:

SNMG 1 schrikt af en stelt gerust

pagina
12

pagina
14

Ander bemanningsconcept CSS 'Den Helder'

Colofon

Alle Hens is een uitgave van het Commando Zeestrijdkrachten, geproduceerd door het Mediacentrum Defensie.

Hoofdredactie:
KLTZ Paul Middelberg
Marloes Vette-van Asselt

Eindredactie:
KLTZ Wilco Kramer
LTZ 2OC (SD) Joost Margés

Redactie:
Eduard van Rooijen
LTZ 1 (LD) Doenja Zwaan
KAP Djenna Perreijn
KAP Jessica Bode
KPLBDA Yoeri Bonarius

Vormgeving:
Things To Make And Do, Den Haag

Druk:
De Koninklijke Van der Most, Heerde

Oplage:
16.000

Redactieadres:
Mediacentrum Defensie
Postbus 20701
MPC 58B
2500 ES Den Haag
allehens@mindef.nl

© Mediacentrum Defensie
Overname van artikelen en foto's is toegestaan na overleg met de redactie en onder bronvermelding. Aan artikelen kunnen geen rechten worden ontleend. De inhoud van Alle Hens weerspiegelt niet noodzakelijk de mening van het ministerie van Defensie.

Belang NAVO groter dan ooit?

pagina
10

Omslagbeeld:

Zr.Ms. Karel Doorman (rechts) maakte dit jaar deel uit van de *Standing NATO Maritime Group 1* (SNMG1). Hier is het grootste schip van de KM tijdens een oefening van SNMG1 en partners in een sfeervol beeld gevangen met onder andere de Amerikaanse helikoptercarrier USS Kearsarge. (Foto: SGTODVB Zairo Petronilla)

- 4 Vraag & Antwoord**
Belgisch-Nederlandse samenwerking succesvol dankzij vertrouwen
Wind in de zeilen ondanks grote uitdagingen
- 7 Toekomstvisie**
Meer daadkracht door Defensienota
Perspectief voor langgekoesterde plannen
- 10 Internationale samenwerking**
Belang bondgenootschap groter dan ooit?
NAVO garandeert veiligheid
- 12 Operationele inzet**
Afschrikking en geruststelling
Force Commander SNMG1: 'We verdedigen hen als dat nodig is'
- 16 Personeel**
'We hebben de ervaring van buiten hard nodig'
Nieuw schip, anders bemannen
- 18 Mens & Werk**
Vertrekken, terugkeren of toch (nog) blijven?
Drie collega's over wat hen drijft
- 22 Media**
Wie we zijn, wat we doen en waarom
Online-series leggen complexe marinewereld simpel uit
- 24 Operationele inzet**
'Door Oekraïne weer hot topic'
Mijnenjagers Vlaarding en Narcis in de wachtstand
- 26 Op missie**
Individuele uitzending vaak bijzondere belevenis
Militairen dienen zich van heinde en ver aan
- 28 Media**
Marine stelt zich open voor 'Invasie'
Locaties, mensen en meer voor spectaculaire nieuwe speelfilm
- 30 Operationele inzet**
'Er staat veel te gebeuren'
Onderzeedienst: genoeg te melden, maar niet over operaties
- 32 Materiële instandhouding**
'Alles moet 100 procent betrouwbaar en veilig zijn'
Materieel in goede handen bij DMI
- 34 Operationele inzet**
Alertheid blijft geboden
23 *Raiding Squadron* beschermt bondgenoten in relatieve rust
- 37 Column**
75 jaar Alle Hens
Verhalen over mensen en alles wat hen beweegt
- 38 Werving**
CZSK + Generatie D? Match!
Laten zien dat de krijgsmacht geweldig is om voor te werken
- 40 Operationele inzet**
'De echte wereld is altijd grimmiger'
Nieuwe collega's klaarstomen cruciaal voor 860 Squadron
- 42 Materieel**
'Als marine openstaan voor vernieuwing'
Nieuwe hulpvaartuigen gaan groen en flexibel varen

Belgisch-Nederlandse samenwerking succesvol dankzij vertrouwen

Wat decennia geleden begon als verstandshuwelijk, is uitgegroeid tot een hechte verbintenis, gestoeld op een vertrouwensband binnen zo'n beetje alle domeinen. Dat stellen Commandant Zeestrijdkrachten vice-admiraal René Tas en zijn Belgische evenknie, divisieadmiraal Jan de Beurme. Ze maken de balans op van BENESAM: de Belgisch-Nederlandse samenwerking. Momenteel een groot voordeel: beiden zeemachten hebben net als andere defensieonderdelen politiek én financieel de wind in de zeilen. Tegelijkertijd staan de marines voor grote uitdagingen: de gereedheid moet worden verbeterd, personele schaarste opgelost en oefeningen en inzet aangepast aan de grimmige veiligheidstoestand in de wereld.

Tekst: KAP Djenna Perreijn | Foto's: SM Maartje Roos

Wind in de zeilen ondanks grote uitdagingen

Wat is de stand van zaken van BENESAM?

VADM TAS – “Op de schepen, op het hoofdkwartier van de Admiraal Benelux (ABNL) en aan wal in Zeebrugge en Den Helder lijkt de mix van collega's uit beide landen inmiddels een vanzelfsprekendheid; maar zo zou ik deze samenwerking nooit noemen. Het is hartstikke bijzonder en zoals elke verbintenis moet ook deze permanent worden onderhouden.”

DAM DE BEURME – “In de wereld is die uniek te noemen. Nederlandse schepen hebben vaker ruimte voor Belgische collega's en die worden er betere zeemannen en -vrouwen van. Tijdens de twejaarlijkse stuurgroep concludeerden we laatst dat we de samenwerking vooral willen verdiepen. Er zitten geen systematische fouten meer in; er is evenwicht. Zelfs als Den Haag anders beslist over inzet dan Brussel, is ons hoofdkwartier zo ingericht dat we elkaars operatie kunnen blijven ondersteunen.”

Hoe gaat het met de gezamenlijke projecten?

VADM TAS – “België heeft de leiding over het Vervangingsproject Mijnenbestrijdingsvaartuigen en Nederland over dat van het nieuwe *Anti-Submarine Warfare Frigate*. We kunnen dit zo regelen, omdat we elkaar vertrouwen en elkaar kunnen aanspreken als er onduidelijkheden of meningsverschillen zijn.”

DAM DE BEURME – “Ook kleinere projecten kunnen efficiënter en effectiever worden uitgevoerd, omdat we ze gezamenlijk aanlopen. Zo kochten we samen duikapparatuur en wisselden we onlangs personeel uit bij een duik oefening op Curaçao. Dat is ook voor personeel aantrekkelijk en dat mogen we vaker uitdragen.”

Wat merken beide marines van de investeringen in Defensie?

VADM Tas – “We waren al bezig met nieuwe projecten, maar nu met meer middelen. Sommige nieuwe capaciteiten zijn hierdoor toekomstbestendig en van andere vergroten we de slagkracht. Het extra geld voor het personeel is dubbel en dwars verdiend. De nota maakt ook betere oefenprogramma's mogelijk en problemen met (verouderd) materieel zijn sneller op te lossen. Nog steeds geen luxe, want we komen veel collega's tekort en de internationale veiligheidssituatie vraagt om een krijgsmacht die kan beschermen wat ons dierbaar is. Onze marines doen dat waar nodig wereldwijd. Onze veiligheid – nauw verbonden met onze waarden en welvaart en ons welzijn – begint niet aan de randen van Europa of het NAVO-verdragsgebied en staat wereldwijd onder druk.”

DAM DE BEURME – “Ook politiek is België zich ervan bewust dat er grenzen zijn aan wat je kunt bezuinigen op Defensie. We maken een inhaalslag om aan de NAVO-norm te voldoen. Verder werken we net als Nederland met man en macht aan het boeien en binden van mensen om de capaciteit te verbeteren. Onze stip aan de horizon is een marine van 2.500 collega's; dat zou een verdubbeling betekenen.”

Heeft de situatie in Oekraïne invloed op de zeemachten?

VADM Tas – “De situatie in Oekraïne bevestigt dat we met onze vernieuwingen het juiste pad zijn ingeslagen. Ook is het duidelijk dat afschrikking en geruststellende maatregelen geen luxe zijn. We werken daar met onze NAVO-bondgenoten intensiever aan dan voorheen. Dat betekent ook dat schepen langer op zee zijn en de paraatheid hoger is. Zoals gezegd: belangrijk dat we als Europa ook buiten het NAVO-verdragsgebied opereren. De oorlog in Oekraïne is niet zomaar een lokaal conflict. Ik zie het ook als een

Commandant
Zeestrijdkrachten
VADM
René Tas

Wind in de zeilen ondanks grote uitdagingen

strijd tussen systemen die onze veiligheid wereldwijd onder druk zet. We kennen geen grenzen op zee. Een verstoring van onze goederenstroom of van de aanvoer van versterkingen of hulpgoederen kan grote gevolgen hebben wereldwijd. Er moet een tandje bij om ons als NAVO en EU minder kwetsbaar te maken.”

DAM DE BEURME – “Dat ben ik met u eens, ook de hoeveelheden goederen naar onze havens zijn fenomenaal. Denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van het dwarsliggende containerschip in het Suezkanaal of aan het voedseltekort in Afrikaanse landen door de afsluiting en beschieting met Russische raketten van Odessa. Of aan de sabotage aan de *Nord Stream*-pijpleidingen. Zulke zaken kunnen hele economieën verstoren. Ik moet er niet aan denken dat de communicatiekabels naar Amerika niet meer werken. Er ligt veel op onze zeebodems om te beschermen. We moeten beter in staat zijn dat te doen.”

Kijkend naar de toekomst, zijn er nog zaken die de partnerlanden van elkaar kunnen leren?

DAM DE BEURME – “Als ik één ding heb geleerd is het om niet rond de pot te draaien. Belgen communiceren heel diplomatiek, maar er is 30 jaar aan een vertrouwensband gewerkt, dan mag je best recht recht voor z'n raap zijn. Met andere NAVO-partnerlanden ben ik wat voorzichtiger.”

VADM Tas – “Ik heb geleerd juist minder direct met de deur in huis te vallen. Maar het klopt dat we alles tegen elkaar kunnen zeggen; en soms is er wrijving, maar het is wel die wrijving die ook glans geeft.” •

Commandant
van de Marine
DAM
Jan de Beurme

Meer daadkracht door Defensienota

Perspectief voor langgekoesterde plannen

Investeringen, vernieuwingen en onderhoud zijn nodig voor de krijgsmacht van de toekomst. ‘Een sterker Nederland, een veiliger Europa’, dat is de titel van de Defensienota 2022 die Defensie minister Kaja Ollongren en staatssecretaris Christophe van der Maat eerder dit jaar naar de Tweede Kamer stuurden. De nota biedt vooral meer perspectief voor alle plannen die het Commando Zeestrijdkrachten al langer koesterde. De groepscommandanten van CZSK en de directeur van de Directie Materiële Instandhouding reageren.

Tekst: LITZ zOC (SD) Joost Margés | Foto's: Mediacentrum Defensie

Foto: Onderzeedienst

Veiligheid garanderen

“Na jaren van krimp ben ik blij te zien dat Defensie zich mag gaan verbeteren en versterken”, stelt kapitein ter zee Frank Lenssen, groepscommandant (GC) Groot Boven Water-eenheden (GBW). “De geopolitieke situatie geeft hier onomstotelijk aanleiding toe. De nota heeft grote invloed op de groep GBW. In de komende 10 tot 15 jaar worden bijna alle bestaande schepen vervangen en komen er nieuwe bij. Eerst het *Combat Support Ship* ‘Den Helder’ in 2024, gevolgd door het *Anti-Submarine Warfare Frigate* (ASWF) vanaf 2028. Niet lang daarna volgen de *Above Water Warfare Frigates* (AWWF) en de nieuw te ontwikkelen amfibische *Landing Platform Carriers* (LPX). Ook een nieuw torpedo-defensiesysteem doet zijn intrede, net als *Maritime Strike*-wapens om doelen op land te kunnen treffen.”

Professionaliseren en meer plezier

“De Mijndienst (MD) had qua vervangingsprogramma’s al weinig reden tot klagen”, bekent kapitein ter zee Eric Toebast, tot voorkort GC Klein Boven Water-eenheden. “Zowel mijnenjagers, Hydrografische Opnemingsvaartuigen (HOV), als duikvaartuigen worden de komende 8 jaar vervangen. Door de extra gelden wordt het nu ook mogelijk om voorop te lopen met milieuvriendelijke voortstuwing voor toekomstige hulpvaartuigen. De operationele gereedheid van mijnbestrijdings-, duik- en hydrografische capaciteit heeft de hoogste prioriteit. Het HR-team van de MD zal de overgang gebruiken om de bemanningen gevuld te krijgen van de nieuwe *Mine Countermeasures Vessels* (MCMV) en HOV’s, met hun basisbemanningen en taakgespecialiseerde modules voor de hydrografie, *Mine Countermeasures Module Group* en Defensie Duikgroep. Het is aan de gehele Mijndienst om dit kantelpunt te omarmen, zodat we ons relevante werk in de toekomst nog professioneler en met nog meer plezier kunnen uitvoeren.”

Plan voor doorvaren en keuze van werf essentieel

“De titel van de Defensienota 2022 is pakkend: ‘Sterker Nederland, veiliger Europa – investeren in een krachtige NAVO en EU’”, aldus kapitein ter zee Jeroen van Zanten, GC Onderzeedienst. “De nota biedt herstel na de uithollingslag van de afgelopen decennia en een concrete uitbreiding van capaciteiten die keihard nodig zijn om slagvaardig te kunnen (blijven) optreden. De instandhouding van de Walrusklasse-onderzeeboten en Zr.Ms. Mercurus gaat verbeteren. Onderzeeboten zet je niet alleen in met een bemanning, maar ook dankzij een groot team specialisten – burgers en militairen, overheid en industrie, aan de wal en op zee. Dankzij de Defensienota kunnen we daadkrachtiger doorzetten en bijvoorbeeld langeafstands- en precisiewapens vroegtijdig inbrengen in het ontwerp van de nieuwe onderzeeboten. Voor de Onderzeedienst zijn een solide plan voor het doorvaren van de Walrusklasse en een goed ontwerp plus een snelle keuze van een constructiewerk in het vervangingsprogramma essentieel.”

‘Sterker Nederland, veiliger Europa – investeren in een krachtige NAVO en EU’

KTZ Frank Lenssen

KTZ Eric Toebast

KTZ Jeroen van Zanten

KOLMARNs Rob de Wit

CDR (TD) Jeroen Hodes

‘We komen uit een tijd van alleen maar reduceren’

Het nieuw te bouwen MCMV.
(Artist impression: Naval Group)

Beter en slagvaardiger

“De KM wordt met deze Defensienota beter en slagvaardiger”, stelt kolonel der mariniers Rob de Wit, GC Operationele Eenheden Mariniers. “Hard nodig, want oorlog in Europa is niet meer uit te sluiten. Ik denk dat de belangrijkste winst zit in de ophoging van budgetten van lopende projecten, zodat we de juiste, hoogwaardige spullen krijgen, om ons werk goed te kunnen doen. Het belangrijkste voor de Operationele Eenheden Mariniers is dat we serieus invulling kunnen gaan geven aan het *Future Littoral Operational Concept* 2035. Dat is mooi, maar ook noodzakelijk. Persoonlijk verwacht ik het meest van de verbetering van de vuursteun op bataljonsniveau en gebruik van nieuwe capaciteiten, zoals precisie-munitie en explosieve drones. Maar de Defensienota heeft ons meer te bieden dan dat. De *Netherlands Maritime Special Operations Force* (NLMARSOF) gaat uitbreiden en krijgt nieuwe capaciteiten. Verder nemen bijvoorbeeld de mogelijkheden in het cyber-domein nog toe en verbeteren we de inlichtingencapaciteit.”

Focussen op wegwachtfunctie

“We komen uit een tijd van alleen maar reduceren”, zegt commandeur (TD) Jeroen Hodes, directeur van de Directie Materiële Instandhouding (DMI). “Dat is nu door de Defensienota anders en dat geeft ruimte en vrijheid. Nu kunnen en willen we gas geven om de materiële gereedheid op orde te krijgen. Belangrijk daarin is de juiste balans tussen zelf doen en uitbesteden. Gebruikmakend van onze eigen capaciteit, met de mogelijkheid om bij te schakelen. Ik pleit voor het scheiden van incidenteel en benoemd onderhoud. Laten wij ons intern vooral focussen op de ‘wegwachtfunctie’, wereldwijd, wanneer incidenten zich voordoen. Wij zijn de enigen die die rol kunnen vervullen voor de eigen schepen die opereren in het hoogste geweldsspectrum. Vraag is daarbij: welke kennis moeten we zelf behouden? De transitie van oud naar jong valt de komende jaren samen met de introductie van nieuwe schepen en wapensystemen. Het is zaak om een Strategisch Personeelsplan te maken; wie hebben we waarvoor nodig? Het biedt ons de tijd om ons voor te bereiden op de komst van nieuw materieel en de benodigde transitie binnen DMI.”

Belang Bondgenootschap groter dan ooit? NAVO garandeert veiligheid

Militair machtsvertoon, terroristische dreigingen en cyberaanvallen laten zich niet door landsgrenzen tegenhouden. Om onze veiligheid te garanderen werken we met bondgenoten samen binnen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Door de oorlog in Oekraïne blijkt het bondgenootschap opnieuw bijzonder relevant.

Tekst: LTZ zOC (SD) Joost Margés
Foto's: Mediacentrum Defensie

Een reeks Noord-Atlantische landen – aangevoerd door de VS – verbond zich op 4 april 1949 aan elkaar en sprak af om elkaar te verdedigen als 1 van hen zou worden aangevallen (Artikel 5 van het NAVO-handvest). Ondanks soms zeer dreigende situaties, bleef de strijd tussen de NAVO en het Warschaupact (van communistische Oost-Europese landen) een 'koude' oorlog, omdat het nooit tot een frontaal conflict kwam.

Na de Koude Oorlog veranderden de internationale betrekkingen ten goede. Doordat voormalige Warschaupact-landen hun toevlucht zochten tot de Westerse alliantie, groeide de NAVO naar 30 lidstaten. Macedonië is het jongste lid (2020), maar sinds de Russische inval in Oekraïne hebben ook Finland en Zweden zich gemeld als kandidaat-lid. Omdat de NAVO eerder ook een zeer cruciale rol speelde, is het belang ervan nu misschien niet groter dan ooit, maar wel onverminderd groot, ter afschrikking van kwaadwillenden.

Snelle reactiemacht

Nederland levert een bijdrage aan de *NATO Response Force (NRF)*. Dit is de snelle reactiemacht van de NAVO. De NRF bestaat uit:

- Een zeer snel inzetbaar deel, de *Very High Readiness Joint Task Force (VJTF)*.
- Opvolgende elementen, zoals de *Initial Follow-on Forces Group (IFFG)*. De IFFG bestaat uit eenheden die de VJTF kunnen versterken.

- *Follow-on Forces Group (FFG)*: eenheden zonder vooraf vastgestelde reactietijd. Daarnaast levert Nederland een bijdrage aan het *NATO Readiness Initiative (NRI)* voor het vergroten van de NAVO-pool van eenheden met een verhoogde paraatheid.

Voor de VJTF en IFFG heeft Nederland in 2022 stand-by staan:

1 amfibisch transportschip, inclusief landingsvaartuigen en 2 helikopters. Aan boord van dit transportschip levert Defensie ook medische capaciteit.

1 fregat.

1 onderzeeboot voor het tweede deel van 2022.

1 duikteam van de Defensie Duikgroep tot 1 juli 2022.

Stand-by voor de NRI

1 mijnenjager.

SNMCMG1 - Zr.Ms. Schiedam en Makkum (meerdere periodes) namen deel aan de *Standing NATO Mine Countermeasures Group 1*. Dit is 1 van de 4 permanente reactiemachten van de NAVO en is gericht op mijnenbestrijding. Van februari tot en met mei 2022.

SNMG1 - Nederland voert het commando over de *Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1)* en levert het gehele jaar het vlaggenschip, inclusief NH90-boordhelikopter. SNMG1 is 1 van de 4 permanente reactiemachten van de NAVO.

SNMCMG2 - Mijnenjager Zr.Ms. Vlaardingen nam deel aan de *Standing NATO Mine Countermeasures Group 2*. Dit is 1 van de 4 permanente maritieme reactiemachten van de NAVO en is gericht op mijnenbestrijding.

Inzet voor de NAVO

De Nederlandse aandacht gaat vooral uit naar de Europese oostgrens en de grillige Noordflank. De Russische dreiging draait niet alleen om conventionele wapens en kernwapens. Ook hybride dreiging vormt een gevaar. Denk daarbij aan (des)informatie, cyberaanvallen en operaties in het elektromagnetische spectrum, zoals het storen van GPS-signalen.

Alle NAVO-landen leveren eenheden om aan de verschillende dreigingen het hoofd te bieden. Op zee levert Nederland nu bijvoorbeeld een fregat aan de snel inzetbare *Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1)*, 1 van de 4 permanente NAVO-vlootverbanden. SNMG1 staat heel 2022 onder Nederlandse leiding. Het gaat om het meest noordelijke vlootverband, met name actief op de Noordzee, Oostzee en Atlantische Oceaan. SNMG1 houdt onder meer oefeningen op zee en bezoekt havens om diplomatieke banden te onderhouden.

Ook binnen de *Standing NATO Mine Countermeasures Groups (SNMCMG1 en SNMCMG2)* waren dit jaar eenheden actief (mijnenjagers). Deze stellen bijvoorbeeld zeegebieden veilig, door mijnen op te sporen en te ruimen.

Vanuit het Korps Mariniers staat in 2022 de *Marine Spearhead Task Unit* paraat om, ook voor de NAVO, binnen 48 uur uit te rukken naar crisisgebied, waar ook ter wereld. •

Bekijk de NAVO-explainer

Meer weten over de NAVO en de rol die Nederlandse (marine)eenheden in de loop der tijd daarbinnen hebben gespeeld? Scan de QR-code en bekijk de NAVO-explainer van 'De marine legt uit' op YouTube.

Afschrikking en geruststelling

Force Commander SNMG1:

‘We verdedigen hen als dat nodig is’

Het commando voeren over een multi-nationaal vlootverband in roerige tijden, commandeur Jeanette Morang draait er haar hand niet voor om. 3 jaar lang was ze verantwoordelijk voor de operationele aansturing van 4 NAVO-vlootverbanden, vanuit het Maritiem Hoofdkwartier van de NAVO in Northwood. Zij liet Engeland deze zomer achter zich, waarna ze als commandant *Standing NATO Maritime Group 1* (SNMG1) koers zette richting Oostzee. “Belangrijk aan ons werk is het afschrikken van alle potentiële tegenstanders en heel concreet die landen geruststellen die zich zorgen maken over de opstelling van Rusland.”

Tekst: LTZ 1 (LD) Doenja Zwaan | Foto's: SGTODVB Zairo Petronilla

4 vlootverbanden voor flitsmacht

SNMG1 is 1 van 4 vlootverbanden die permanent beschikbaar zijn voor de NAVO. Zij vormen de kern van het maritieme gedeelte van de flitsmacht *Very High Readiness Joint Task Force*. Het operatiegebied van de vlootverbanden ressorteert onder 2 regionale commando's: *Joint Force Command Brunssum* in het noorden en *Joint Force Command Naples* in het zuiden. SNMG1 en de *Standing NATO Minecountermeasures Group 1 (SNMCMG1)* vallen onder de noordelijke operatie *Brilliant Shield* en SNMG2 en SNMCMG2 onder de operatie *Noble Shield* bij Zuid-Europa.

Links: Commandant SNMG1 commandeur Jeanette Morang.

Rechts: De NH90-boordhelikopter van de eerdere SNMG1-deelnemer Zr.Ms. Karel Doorman.

Links-midden: CDR Jeanette Morang en KLTZ Yvonne van Beusekom, commandant van het vlaggenschip Zr.Ms. Tromp.

‘Marine verbreedt mijn horizon’

Korporaal Technische Dienst Ricardo Labeur was ooit al vrijwilliger bij de Reddingsbrigade; mensen helpen en werken aan zee of op zee voelde goed. “Logisch dat ik met 18 jaar voor de marine koos. Inmiddels 9 jaar verder werk ik bij Energie/Platform van de TD. Vanuit de Technische Centrale bewaak ik de systemen van de Tromp. Daarnaast onderhoud ik alle apparatuur van het cluster Energie. Varen in dit eskader is mooi, omdat we met andere schepen een sterke internationale maritieme macht vormen. Ik doe wat ik leuk vind en daarin stimuleert mijn thuisfront me. Voor mij verbreedt de marine mijn horizon. Na deze inzet kom ik terug met meer werkervaring en levenservaring. Natuurlijk mis ik mijn ouders en broertje soms, maar inmiddels zijn we eraan gewend dat dit mijn leven is.”

‘Het grootste risico loop je door miscalculatie’

Iedereen enorm flexibel

Volgens het militaire concept bestaat een SNMG uit 6 fregatten of *destroyers* en een bevoorradingschip. De samenstelling blijkt in de praktijk afhankelijk van wat landen aanbieden en dat wijzigt regelmatig. Belangrijke deelnemers zijn, naast Nederland, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Portugal. “Groot voordeel is dat bondgenoten adequaat reageren als de situatie daarom vraagt”, zo bemerkte Morang. “Iedereen is enorm flexibel en bereid om extra bij te dragen.”

Hoewel de commandeur het afgelopen decennium nauw betrokken was bij maritieme operaties, was daadwerkelijk naar zee gaan lang geleden. Saillant detail: de commandant van Morangs vlaggenschip, Zr.Ms. Tromp, is kapitein-luitenant ter zee Yvonne van Beusekom. Zij is de tweede vrouwelijke fregattencommandant in Nederland ooit; alleen Morang ging haar voor. Van ‘2 kapiteins op 1 schip’ is geen sprake, volgens de commandeur: “Een *Force Commander* bemoeit zich niet met het wel en wee van het schip. Wel kan ik aan boord informeel mensen spreken en dat geeft een mooi beeld van hoe de bemanning dit *deployment* beleeft.”

Het vaarprogramma van SNMG1 ging na de Russische invasie in Oekraïne flink op de schop; de schepen bleven dicht bij huis. Zeker in de Baltische Staten en Polen wordt veel waarde gehecht aan zichtbare aanwezigheid. “In tegenstelling tot Nederland ervaren zij wel degelijk fysieke dreiging”, legt Morang uit. “Wij oefenen dus samen, bezoeken havens en stralen uit dat we hen verdedigen als dat nodig is.”

Hoe kijkt de commandeur naar de potentiële tegenstander? “Wij zitten in hetzelfde zeegebied als de Russische marine, dus je komt elkaar geregeld tegen”, aldus Morang. “Iedereen heeft vrijheid van navigatie. Het grootste risico loop je door miscalculatie. Ons vaarprogramma wordt wekelijks bekeken, om zeker te stellen dat onze activiteiten in voor Rusland gevoelige regio's niet tot misverstanden kunnen leiden.”

‘Samenwerken zorgt voor een enorme dynamiek in mijn werk’

‘Kijkje in de keuken’

“In 2008 kwam ik in dienst bij de KM”, vertelt korporaal Logistieke Dienst Verzorging Sascha Haak. “Ik koos daarna voor de burgermaatschappij, maar miste de groepscohesie en dynamiek van de marine. Als herintreder ben ik nu korporaal bottelier en zit ik goed op mijn plek op de Tromp. Planningen kunnen wel snel veranderen door het operationele programma en dat heeft gevolgen voor de menu's. Alles steeds weer in goede banen leiden, geeft veel voldoening. Het is leuk en leerzaam om met andere eenheden binnen SNMG1 samen te werken. Zo hadden wij laatst te weinig eieren. Ik nam contact op met mijn Noorse collega op de Roald Amundsen. Tijdens een havenbezoek konden we de eieren ophalen, maar ook letterlijk een kijkje bij elkaar in de keuken nemen. Na elke vaarperiode is mijn rugzak gevuld met nieuwe ervaringen. Dit zorgt voor een bredere blik op het leven en daar voel ik mij goed bij.”

‘Liever tijd voor patiënten’

Sergeant Logistieke Dienst Geneeskundige Dienst Rick Okker: “Ik heb een opleiding gevolgd tot verpleegkundige en aansluitend enkele jaren in een ziekenhuis gewerkt. Een groot deel van het werk bestond uit het muteren van zorg, zodat het ziekenhuis betaald kreeg voor behandelingen. Die tijd wilde ik liever investeren in patiënten. In 2012 maakte ik daarom de overgang naar de KM. De kwaliteitszorg is hoog en ik sta in nauw contact met patiënten. Fijn om mensen onbevooroordeeld te helpen met mijn medische kennis of luisterend oor. Binnen SNMG1 werken de medische diensten van de diverse schepen met elkaar samen. Zo kon een van onze mensen een echo laten maken met apparatuur die we leenden van een ander schip. Samenwerken met mijn directe collega's, maar ook binnen het vlootverband, zorgt voor een enorme dynamiek in mijn werk. Mijn beslissing over te stappen naar de KM blijkt de juiste te zijn.”

KTZ Walter Hansen

*Nieuw schip,
anders bemannen*

**‘We hebben
de ervaring
van buiten
hard nodig’**

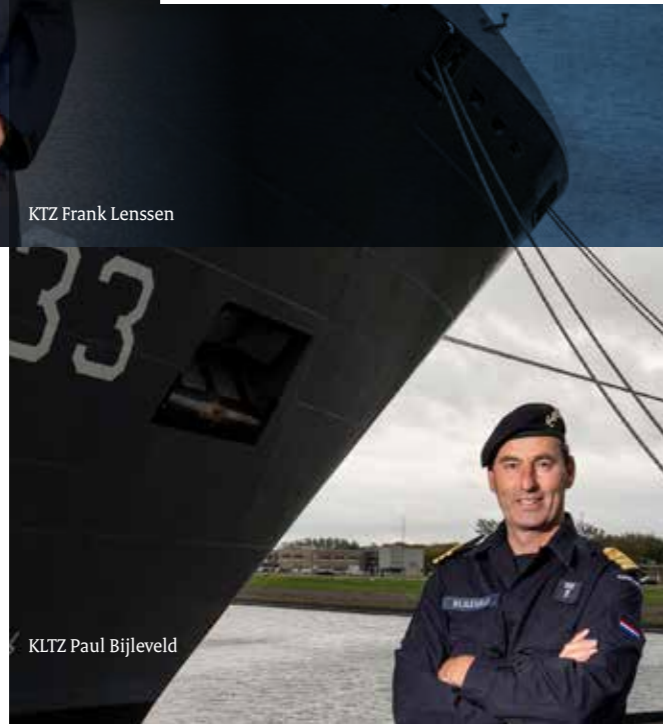

KTZ Frank Lenssen

LTZ 1 Evert Glas

**‘Voor sommige
sleutelfuncties
hebben we
eenvoudigweg te
weinig mensen’**

KLTZ Paul Bijleveld

Een extra nieuw marineschip vraagt om een nieuwe bemanning. Maar een ervaren wachtofficier of chef Technische Dienst? Die haal je niet zomaar van een ander schip. En opleiden kost veel tijd. Dus waarom zoeken we die ervaring niet deels buiten de marine? Dat is precies wat er gebeurt voor de bemanning van het nieuwe *Combat Support Ship (CSS) ‘Den Helder’*.

Tekst: Eduard van Rooijen | Foto's: John van Helvert

Op een scheepswerf in Roemenië wordt nu nog druk gelast, gestraald en gesleuteld aan het nieuwe schip van de Koninklijke Marine. De Den Helder is een bevoorradingschip voor brandstof en andere voorraden. Daarmee wordt het logistieke voortzettingsvermogen van de marine vergroot en geeft de marine invulling aan het expeditionaire vermogen, een capaciteit waar binnen Defensie en de NAVO behoefte aan is. De Den Helder wordt naar verwachting in de zomer van 2024 opgeleverd. Dat roept een belangrijke vraag op: hoe – en met wie – gaat de marine het nieuwe schip eigenlijk bemannen?

Minder vanzelfsprekend

“Van oudsher leiden we bij de marine jonge mensen op die vervolgens doorgroeien binnen de organisatie,” zegt kapitein-luitenant ter zee Paul Bijleveld, hoofd Personeelsmanagement. “Maar die traditionele manier van carrière maken, een leven lang bij dezelfde baas, is ook bij de marine steeds minder vanzelfsprekend. Daardoor hebben we voor sommige sleutelfuncties eenvoudigweg te weinig mensen om een extra nieuw schip te bemannen. En de ervaring die er wel is, hebben we hard nodig op onze andere schepen.”

Specifieke capaciteiten

Voor de bemanning van het nieuwe CSS wordt daarom niet alleen gekeken binnen de eigen organisatie, maar ook daarbuiten. “Een ervaren onderhoudsmonteur bij een installatiebedrijf kan dat werk in principe ook prima doen op een schip,” zegt Groepscommandant Groot Bovenwater-eenheden kapitein ter zee Frank Lenssen, onder wie de Den Helder straks komt te vallen. “En bij de koopvaardij of op een cruiseschip zitten uitstekende vaklui met ervaring die we heel goed kunnen gebruiken. Maar begrijp me goed: werken op een marineschip vraagt natuurlijk ook om andere capaciteiten.”

Nieuwe collega's wel militair

Want Lenssen is zich terdege bewust van de vragen die dit nieuwe concept oproept bij het vlootpersoneel. Waarom moet ik wél die opleiding volgen? Waarom krijg ik deze kans niet? En: de marine heeft toch een andere cultuur dan de burgermaatschappij? “Het zijn legitieme

vragen”, zegt Lenssen. “Maar we hebben deze nieuwe collega's keihard nodig om de personele tekorten op de vloot te verminderen. Alleen dan kunnen we weer met beter gevulde scheepsteams ons werk doen, is er meer ruimte voor opleidingen, kunnen we weer werken aan een gezonde vaar-walverhouding en ontstaat er meer rust en regelmaat voor ons allemaal, inclusief het thuisfront. En vergeet niet: de nieuwe collega's worden wel degelijk opgeleid tot militair.”

Nieuwe inzichten

Deze nieuwe manier van militair personeel werven past binnen de HR-transitie waar de hele Koninklijke Marine voor staat. Kapitein ter zee Walter Hansen, programmanager van de HR-transitie: “Deze open en flexibele instroom van militairen is noodzakelijk om onze organisatie op peil te krijgen; tegenwoordig kiest immers niet iedereen nog voor een levenslange carrière bij de KM. Daarnaast biedt kennis uit de markt nieuwe inzichten; die helpt ons vooruit en maakt ons gereed voor de toekomst. En dat biedt ook voor het huidige personeel juist kansen. Een goed gevulde en toekomstgerichte organisatie geeft ons allemaal meer ruimte, meer mogelijkheden en meer flexibiliteit. Dat is alleen maar winst voor iedereen.”

Gebalanceerde bemanning

Het CSS Den Helder leent zich bij uitstek voor deze nieuwe manier van bemannen, dat als pilot wordt uitgevoerd. “Want dat is het: een defensiebrede pilot, die straks in nauw overleg met de vakcentrales, het Hoofd Defensiepersoneel en het Dienstencentrum Personeelslogistiek wordt uitgevoerd”, zegt luitenant ter zee der eerste klasse Evert Glas, projectcoördinator Nieuw materieel. “Moderne technologie maakt het mogelijk om het schip met een relatief kleine bemanning van ongeveer 76 militairen te bemensen. Waarbij het streven is om de helft van deze bemanning via de zij-instroom te werven en op een goed gekozen en gebalanceerde manier te combineren met personeel uit de eigen organisatie. De tijd die de introductieperiode van een nieuwe eenheid vergt, biedt de gelegenheid voor opleiding en training van de bemanning. Het streven is dat schip en bemanning daarna volledig inzetbaar zijn in alle delen van het geweldsspectrum.”

Vertrekken, terugkeren of toch (nog) blijven?

Drie collega's over wat hen drijft

Ze wilden al van jongs af aan bij de marine. Avontuur, reizen, kameraadschap: ze vonden er precies wat ze zochten. Toch kwam er een moment van twijfel. Wil ik dit wel voor altijd? De één besluit het roer om te gooien, de ander komt toch weer terug of blijft (voorlopig). Wat je ook kiest, de deur staat altijd open.

Tekst: Eduard van Rooijen

'Ik ga mijn ervaring nu inzetten voor anderen'

Hij was onder andere pelotonscommandant op Aruba, hij leidde verschillende squadrons, was onderdeel van het eerste Enhanced Boarding Element (EBE) op missie bij Somalië en hij was planner in de staf in Mali. Nu, 20 jaar later, vindt majoor der mariniers Dennis van Huizen (39) het tijd voor een nieuwe uitdaging. Als zelfstandig ondernemer.

"Na mijn VWO-examen in 2002 heb ik me aangemeld bij het Korps Mariniers. Wat ik ervan verwachtte? Vooral de actie en het avontuur, denk ik. En dat vond ik al snel. Ik volgde een opleiding tot parachutist in België, een wintertraining in Noorwegen, een commando-opleiding in Engeland. Hoeveel actie en avontuur kun je krijgen?"

"Net als veel anderen in die tijd wilde ik na mijn initiële opleiding naar Afghanistan. Het werd Aruba, achteraf gezien een fantastische tijd. Daarna ben ik 7 jaar actief geweest voor de Netherlands Maritime Special Operations Forces (NLMARSOF), met name in leidinggevende functies. Dat is ook wat me het beste ligt: een team begeleiden en mensen helpen om het beste uit zichzelf te halen."

"Ik ga die ervaring nu inzetten voor anderen. Als zelfstandig ondernemer sluit ik me aan bij een consultancybedrijf van oud-mariniers. We geven trainingen aan bedrijven en organisaties, waarbij we de kennis van het Korps Mariniers combineren met ervaringen in het bedrijfsleven. Met als achterliggende gedachte: een organisatie kan alleen groeien als het team er samen voor wil vechten. Ik ga de marine zeker missen, maar dit is een prachtige kans om mezelf verder te ontwikkelen."

Foto: SMJRBDAV Sjoerd Hilckmann

'Het beste uit een team halen, daar ligt mijn kracht'

‘De volgende stap? Ik hoop Curaçao’

Voor het thuisfront is het niet altijd makkelijk om te leven met iemand die zo vaak van huis is. Voor korporaal Technische Dienst Michiel van Mameren (25) zelf is het dat trouwens ook niet. Toch blijft hij voorlopig nog wekelijks op en neer reizen tussen Den Helder en zijn woonplaats Den Haag. Want de kans om over een paar jaar naar Curaçao te gaan, die wil hij niet laten liggen.

“Vorig jaar ben ik 7 maanden lang op reis geweest naar het Oosten met Zr.Ms. Evertsen. We waren onderdeel van een internationaal eskader rond het Britse vliegkampschip HMS Queen Elizabeth. Het was (ondanks corona) een fantastische ervaring. Een maatje van mij aan boord was tijdens die reis bezig met voorbereidingen om voor de marine naar Curaçao te gaan. Toen begon het bij mij ook te kriebelen en besloot ik om bij de marine te blijven.”

“Want ik twijfelde al wel een tijdje, vooral vanwege de thuis-situatie. Doordeweeks zit ik in Den Helder en mijn vriendin in Den Haag; dat is gewoon lastig. Aan de organisatie ligt het niet, want werken voor de marine vind ik nog steeds heel mooi en bijzonder. De vriendschappen die je hier opbouwt, die vind je nergens anders.”

“Ik kwam hier in 2015 rechtstreeks van de middelbare school. Inmiddels ben ik storings- en servicemonteur bij de Technische Dienst (TD) SeWaCo (Sensoren, Wapens en Commando-systemen) en zit ik nog steeds op de Evertsen. Volgend jaar begint de sollicitatieprocedure voor de West. Mijn vriendin ziet dat avontuur ook wel zitten, dus *fingers crossed*.”

Foto: John van Helvert

‘De vriendschappen die je hier opbouwt, vind je nergens’

‘Alsof ik nooit ben weggeweest’

Sergeant-majoor Logistieke Dienst Verzorging Diana Pasveer (40) dacht eigenlijk dat ze al te oud was om nog terug te kunnen komen bij de marine. Maar nadat ze in 2014 afzwaaide en koos voor het onderwijs, trok ze 4 jaar later haar uniform weer aan. Het voelde als thuiskomen: “Ik keek in de spiegel en dacht meteen: yes, dit ben ik”.

“Ik ben in 1999 opgekomen bij de marine. Eigenlijk wilde ik verpleegkundige worden, maar bij de Logistieke Dienst Geneeskundige Dienst was op dat moment geen plek. Het werd de Logistieke Dienst Verzorging (LDV), waar je wordt opgeleid tot hofmeester, bottelier en kok. Na mijn opleiding in Brugge ben ik als hofmeester geplaatst op Hr.Ms. Pieter Florisz en later op Hr.Ms. Van Nes. In de jaren daarop heb ik me verder ontwikkeld tot chef-hofmeester, baksmeester en chef-kok.”

“In 2014 kwam er voor mij een omslagpunt. Ik wilde iets anders en ben gaan werken als horeca-instructeur in het beroepsonderwijs. Het werk was leuk, maar ik merkte al snel dat het burgerleven niets voor mij is. Ik vond het saai en miste de marine. De mensen, de sfeer, het team waarin iedereen aan één blik voldoende heeft. Maar ik dacht: ik ben nu vast te oud of er is geen plek.”

“Toen ik in 2019 hoorde dat er wel degelijk een geschikte vacature was, heb ik me direct weer gemeld. Daarna ging het snel en inmiddels werk ik als managementtrainer bij de afdeling Doorstroom van de School voor Maritieme Vorming, Bedrijfsvoering en Onderwijskunde (SMVBO). Ik ben zo blij dat ik weer terug ben bij de marine. Het voelt alsof ik nooit ben weggeweest.” •

Foto: John van Helvert

‘Ik trok mijn pak weer aan en dacht: dit ben ik’

Wie we zijn, wat we doen en waarom

Online-series leggen
complexe marinewereld
simpel uit

Voor de buitenwereld kan de marine overkomen als een wonderlijke organisatie. Van structurele verwarring over benamingen als ‘mariniers’ of ‘marinemensen’, tot de feitelijke werkzaamheden: voor de gemiddelde Nederlander is het allemaal niet even duidelijk. De *explainers* van ‘De marine legt uit’ en de serie ‘Romy bij de marine’ leggen aan een breed publiek uit wie wij als Koninklijke Marine zijn, wat wij doen en waarom.

Tekst en foto's: KPLBDA Yoeri Bonarius

Zeker bij een jong publiek – waarvan de vaders niet dienstplichtig zijn geweest – is de kennis over de krijgsmacht logischerwijs beperkt. Toch blijkt dat de krijgsmacht (marine, landmacht, luchtmacht en marechaussee) als onderwerp veel interesse opwekt bij jongeren. ‘De militaire wereld’ klinkt spannend, Marinedagen trekken veel bekijks en als de krijgsmacht in het nieuws verschijnt, hebben ze daar een beeld bij. Zeker sinds de oorlog in Oekraïne losbarstte.

Hoewel vooral korte video's op YouTube, TikTok en Instagram de aandacht van jongeren trekken, stijgen ook zogenoemde *video essays* of *explainers* in populariteit. Deels als alternatief voor traditionele media, zoals kranten en TV-journaals, maar ook door hun interesse in specifieke onderwerpen.

Modern en vlot

De KM surft graag mee op deze trend. Wij gebruiken eigen *explainers*, gepresenteerd door vaste presentatoren. Daarbij is bewust gekozen voor marinemilitairen; ‘De marine legt uit’, toch? De presentatoren vormen een logische mix van vlootmilitairen en mariniërs, manschappen en (onder) officieren, mannen en vrouwen. In een modern en vlot *explainer format* vertellen zij over de organisatie, de eenheden en de taken van de Koninklijke Marine. Deze *explainers* zijn primair bedoeld voor de sociale media-kanalen van de marine. Daarnaast zijn de video's bruikbaar om media en civiele partners van hapklare achtergrondinformatie te voorzien.

‘De krijgsmacht wekt veel interesse op bij jongeren’

Frisse blik

Een tweede videoserie, ‘Romy bij de marine’, is met name gericht op basisschool-leerlingen. Deze productie leert de kijker eveneens meer over allerlei kanten van de marine, maar dan in een speelsere vorm. Presentatrice Romy Ruitenbeek (bij veel kids bekend van het NPO-programma ‘Checkpoint’) neemt de jonge kijker mee langs mensen en materieel. Naast een algemene inkijk voor leerlingen, biedt de serie aan kinderen van marinemilitairen een beter beeld van de wereld waarin hun ouders werken; waarom ze soms bijvoorbeeld zo lang van huis zijn.

Omdat Romy zelf geen militair is, kijkt ze met een frisse blik naar de marine en leert ze tegelijk met de jonge kijker veel over de onderwerpen die voorbij komen. Ingewikkelde zaken worden simpel uitgelegd, met praktische voorbeelden. En het liefst op tot de verbeelding sprekende locaties, zoals een onderzeeboot of het grootste marineschip, Zr.Ms. Karel Doorman. •

Bekijk de video's

Scan de codes en bekijk de *explainers* van ‘De marine legt uit’

... en de serie ‘Romy bij de marine’.

‘Door Oekraïne weer hot topic’

Mijnenjagers Vlaardingen en Narcis in de wachtstand

Samen stoomden de mijnenjagers BNS Narcis (M923) en Zr.Ms. Vlaardingen (M863) begin augustus op richting de Middellandse Zee, om zich aan te sluiten bij de *Standing NATO Mine Countermeasures Group 2 (SNMCMG2)*. Met in het achterhoofd dat Oekraïne ter verdediging tegen de Russische agressie veel zeemijnen heeft ingezet in de Zwarte Zee, ‘om de hoek’. “Door Oekraïne is de Mijndienst weer *hot topic*, hoewel wij altijd operationeel zijn.”

Tekst: LTZ zOC (SD) Joost Margés | Foto's: SM Jan Dijkstra

Samenstelling SNMCMG2

Het vlootverband bestond ten tijde van de inzet van het Belgische en Nederlandse schip uit de mijnenjagers

- TCG Akcay (Turkije)
- FS Capricorne (Frankrijk)
- ESDS Duero (Spanje)
- BNS Narcis (België)
- ITS Viareggio (Italië)
- Zr.Ms. Vlaardingen (Nederland)

Het vlaggenschip is een bevoorraderschip TCG Yzb. Gungor Durmus (Turkije)

Het is van jaren geleden dat Nederland een mijnenjager ter beschikking stelde aan SNMCMG2. Ook voor België is het een bijzonderheid, bekend luitenant ter zee der eerste klasse Frédéric Boulanger, commandant van de Narcis. “Ook wij zijn uitgezonden vanwege de mijn dreiging in de Zwarte Zee. Deze situatie was niet verwacht, maar ook met onze 30 jaar-oude mijnenjagers moeten we paraat staan. Aan het begin van de oorlog heeft Oekraïne rap, rap, rap 60 jaar-oude mijnen in zee geworpen, ter verdediging. De helft heeft niet goed gewerkt, maar de tactiek op zich wel: er is geen Russisch schip tot aan de kust of in een haven geraakt.”

Afsluiting werkt

Als de strijd voorbij is, valt er veel werk te doen in de Zwarte Zee. Commandant Vlaardingen luitenant ter zee der eerste klasse Dave de Kruijff: “Of het straks ook

een taak voor de NAVO wordt of alleen voor landen rond de Zwarte Zee, zoals Roemenië, Bulgarije en Turkije, is de vraag. Onder andere de Turkse marine heeft in ieder geval al 26 exemplaren geruimd. De NAVO gaat daar nu echter nog niet ruimen. De aanwezigheid zou zorgen voor escalatie, maar daar komt nog bij dat de Bosphorus gesloten is voor marineschepen zonder thuishaven in de Zwarte Zee, door het Verdrag van Montreux. Vandaar ook dat veel Russische schepen zich ophouden in de oostelijke Middellandse Zee. Die afsluiting heeft dus wel gewerkt, althans voor Oekraïne.”

Altijd echt wat we doen

De Belgische eerste meester Nick Muylle is duiker-ontmijner en als chef-duikmeester op de Narcis geplaatst. Of hij het spannend vindt om met het NAVO-vlootverband in de oostelijke Middellandse Zee te opereren, met een schuin oog op

de situatie bij Oekraïne? “Ach, als we ingezet worden, dan krijgen we te maken met dezelfde soort mijn, bom of granaat die we normaalgesproken ook tegenkomen op de Noordzee.” Assistent-mijnenjacht officier Henno de Bruijne van de Vlaardingen valt hem bij: “Voor mij maakt het ook geen verschil waar we opereren; het is altijd ècht wat wij doen”.

De Kruijff sluit zich hierbij aan: “Op mijnen jagen lijkt voor mensen vaak een ‘ver van mijn bed’-show, maar voor ons is het elke dag, op de Noordzee en bijvoorbeeld de Oostzee, *core business*. We hebben nu ook weer gemerkt dat partijen die over mijnen beschikken, deze tijdens een conflict gebruiken. En zo komt het dat wij door Oekraïne weer *hot topic* zijn, terwijl wij eigenlijk altijd operationeel bezig zijn.”

Boven: Zr.Ms. Vlaardingen en BNS Narcis in Souda Bay, op het Griekse eiland Kreta.

Rechtsboven: Eerste meester Nick Muylle is duiker-ontmijner en chef-duikmeester op de Narcis. SMJRODOPS Henno de Bruijne is assistent-mijnenjacht officier op de Vlaardingen.

Rechtsonder: LTZ 1 Dave de Kruijff, commandant Zr.Ms. Vlaardingen, en LTZ 1 Frédéric Boulanger, commandant BNS Narcis.

Individuele uitzending vaak bijzondere belevenis

Militairen dienen zich van heinde en ver aan

Een uitzending of missie gebeurt meestal met je schip of marinierseenheid. Toch kan het ook voorkomen dat een internationale staf of een multinationalaal verband losse functies met (NAVO-)militairen vult die zich van heinde en ver aandienen. Ook Nederland stuurt jaarlijkse enkele honderden militairen op individuele uitzending. Je mist misschien het groepsgevoel van de eigen eenheid, maar krijgt er vaak een bijzondere belevenis voor terug.

Tekst: LTZ 2OC (SD) Joost Margés | Foto's: eigen collectie

Organieke Uitzending

- Vessel Protection Detachments**
(VPD, Hoom van Afrika – Fleet Marine Squadron)
- Air Policing Force Protection**
(‘Guardian Lightning’, Bulgarije – 22RSQN;
van 21-03-2022 tot 09-06-2022)
- Capacity Building Mission Iraq 24**
(CBMI 24, Koeweit en Irak – 23RSQN)
- Very High Readiness Joint Task Force**
(VJTF, NAVO - Zr.Ms. Schiedam en Makkum voor
SNMCMG1; Zr.Ms. Vlaardingen voor SNMCMG2)
- Very High Readiness Joint Task Force**
(VJTF, NAVO - Zr.Ms. Tromp;
eerder De Zeven Provinciën en Karel Doorman)
- Standing NATO Maritime Group 1**
(Staf en vlaggenschip – Zr.Ms. Tromp;
eerder De Zeven Provinciën en Karel Doorman)

Individuele Uitzending

- Combined Maritime Forces**
(CMF, Bahrein)
- European Union Trainings Mission**
(EUTM, Mali)
- Capacity Building Mission Iraq**
(CBMI, Koeweit en Irak)
- NATO Mission Iraq**
(NMI, Irak)
- United Nations Interim Force In Lebanon**
(UNIFIL, Libanon)
- United Nations Truce Supervision Organization**
(UNTSO, Israël)
- United States Security Coordinator**
(USSC, Israël)
- United Nations Mine Action Service**
(UNMAS, VS)
- European-led Maritime Awareness in the Strait of Hormuz**
(EMASOH, VAE)
- European Union Naval Force Mediterranean**
(EUNAVFORMED, Italië; tot 01-11-2022)
- European Union Naval Force Somalia**
(‘ATALANTA’, Spanje)

‘Heb meegenomen wat goed van pas komt’

SMJRODOPS Alex Platte (derde van links) met zijn collega's en gasten uit alle windstreken.

‘Minimaal 1 vakantieadres op elk continent’, dat hield sergeant-majoor ODOPS Alex Platte over aan zijn 6 maanden-durende individuele uitzending naar Bahrein. Normaal gesproken is hij nautisch verkeersleider bij Verkeerscentrale Den Helder en begeleidt hij de scheepvaart van en naar de haven van Den Helder. In het Midden-Oosten regelde hij alle benodigde faciliteiten, zodat collega's van 34 verschillende nationaliteiten hun werk konden doen voor het maritieme hoofdkwartier van de *Combined Maritime Forces (CMF)*.

“Mijn functie bij de CMF in Bahrein was *Combined Watchfloor Chief*. Ik zorgde ervoor dat de *watchfloor* van *Commander Taskforce (CTF)* 150, 151, 152 en 153 '24/7' zijn werk kon doen en dat ook de staven over de juiste middelen beschikten. Daarnaast heb ik de verbouwing van de werkruimtes van de CTF's begeleid, net als de verhuizing naar een tijdelijke *watchfloor* en vervangende kantoorruimte. Dit was extra uitdagend door de multinationale omgeving van de CMF. Ik deed zaken met een Nieuw-Zeelandse, Braziliaanse, Jordaanse en Pakistaanse staf en met eentje van de Golfstaten.”

Elke nationaliteit bracht volgens Platte zijn eigen inzichten en cultuur mee en dit maakte werken binnen de CMF voor hem juist tot een bijzondere ervaring. “Iedereen werkt voor hetzelfde doel en door de intensieve samenwerking werden veel vriendschappen opgebouwd.”

De uitzending heeft de sergeant-majoor veel geleerd over andere culturen en omgangsvormen, maar ook over verschillende werkwijzen. “Binnen de NAVO denk je vaak dat maar 1 werkwijze de juiste is, maar door de omgang met militairen uit landen als Brazilië, Jordanië en Pakistan leer je dat het soms ook anders kan. Ik heb daarvan meegenomen wat goed van pas komt en ben inmiddels terug op de veelzijdigste en mooiste werkplek met uitzicht over de rede van Den Helder en de Waddenzee.”

‘Dynamiek in dreigingsbeeld doorhebben’

“In een ruim bemeten gymzaal vol bureaus en beeldschermen werken hier militairen uit de VS en partnerlanden.”

Vanwege een achtergrond als inlichtingspecialist op uitzending gaan naar Qatar. Die kans kreeg eerste luitenant der mariniers Tim, normaal gesproken werkzaam binnen de operationele eenheden in Doorn. In het Golfstaatje werkte hij zo'n 4 maanden in de rang van kapitein der mariniers als *Chief Analysis Fusion and Correlation* op vliegbasis Al Udeid.

“In een ruim bemeten gymzaal vol bureaus en beeldschermen werken hier militairen uit de VS en van partnerlanden uit de regio en van de NAVO. Ik hield er het luchtruim in de gaten, om bedreigingen te onderkennen voor onze eenheden en voor de stabiliteit in de regio. Op Al Udeid is een belangrijk hoofdkwartier gevestigd voor de missie *Inherent Resolve*, de strijd tegen IS. Ook de Nederlandse F-16's die opereerden vanuit Jordanië, werden eerder aangestuurd vanaf hier.”

In Tims tijd draaide het ook om een andere dynamiek. Door wat opviel aan de Russische operaties in Syrië, legden hij en zijn intel-collega's al snel een link naar de troepenopbouw aan de Oekraïense grens. “Als nieuwsvolger bemerk je vaak een opbouw in de retoriek van machthebbers, in aanloop naar een conflict. Militair gezien zijn er echter ook andere indicatoren. Die maken duidelijk waartoe partijen op welk moment in staat zijn, qua slagkracht en logistiek vermogen. We zagen dat steeds meer ‘lampen’ op ‘groen’ gingen.”

Dit alles was belangrijk om te volgen, omdat elke verandering in het Oost-Europa een verandering in het Midden-Oosten kon betekenen, licht de luitenant toe: “Russische eenheden in Syrië vormden normaal gesproken geen bedreiging voor onze vliegende eenheden, maar wie weet zou dat kunnen veranderen door het verloop van de strijd in Oekraïne. Mijn rol was het dus ook om zo'n dynamiek in het dreigingsbeeld door te hebben, mocht die zich voordoen. Via de juiste kanalen informeerde ik Nederland steeds over onze bevindingen. Als marinier vond ik het een uitzending van betekenis. De geur van gras was ver weg, maar ik ben wel ingezet binnen een belangrijke militaire capaciteit.”

Marine stelt zich open voor

‘Invasie’

Locaties, mensen en meer voor spectaculaire nieuwe speelfilm

Geen studio's, holle wanden, lichtgewicht decorstukken en zelfs amper figuranten. Voor de nieuwe Nederlandse speelfilm ‘Invasie’ was het de Koninklijke Marine in het Caribisch gebied die op verschillende vlakken ondersteuning bood. Niet alleen openden Marinebasis Parera en Marinierskazerne Savaneta de deuren voor de cineasten, maar bijvoorbeeld ook Zr.Ms. Groningen, een FRISC én marinepersoneel spelen straks een rol in de film die in mei 2023 in première gaat. Tekst: KAP Jessica Bode | Foto's: SGTBD'AV Sjoerd Hilckmann

Regisseur Bobby Boermans en producent Errol Nayci schrikken met de verhaallijn de eilanden Curaçao en Aruba op met een aanval. Terwijl een kazerne onder vuur ligt, het luchtruim op slot gaat en hoge functionarissen geëvacueerd worden, proberen 3 jonge mariniers-in-opleiding het verschil te maken. Een scenario ver verwijderd van de werkelijkheid, maar ach..., daarvoor is het ook een film. De opnamen vonden afgelopen zomer plaats op en rond Curaçao, Aruba en Saba. De marine leverde niet alleen locaties, mensen en materieel, maar ook belangrijke expertise. Zo ondersteunden marineduikers de onderwaterscenes.

Niet doen alsof

Naast bekende acteurs zoals Tarikh Janssen, Gijs Blom en Gijs Scholten van Aschat, schitteren straks ook marinecollega's op het witte doek. En velen hoefden niet te doen alsof, want bijvoorbeeld de *aircontroller* en FRISC-bestuurder vertolken hun eigen 'rol' straks in de film. "Je kunt immers niet zomaar een acteur machtigen om zo'n snelle boot te besturen", verduidelijkt luitenant-kolonel der mariniers Eric Piwek, projectleider vanuit Defensie. Normaliter is hij hoofd van het Maritiem Hoofdkwartier in het Caribisch gebied. "Een totaal andere taak dan mijn normale werk, dat ook gewoon doorging natuurlijk, maar ik had de opnamen niet willen missen. Er zijn 2 werelden samengekomen." Defensiecollega's in de Carib wisten vooraf wel dat er opnamen zouden plaatsvinden, maar niet waarvoor of met welke acteurs. "Ik werd er aangenaam door verrast; je ziet niet elke dag hoe het eraan toe gaat op een filmset", vertelt roerganger van Zr.Ms. Groningen matroos-1 Teske, die zelf ook figureerde. "Of je iets van mij gaat terugzien is de vraag...? Ze filmen zóveel."

Extra geloofwaardig

Een rol die we in ieder geval wél terugzien in de montage, is die van Ortál Vriend, die een Nederlandse vrouwelijke marinier-in-opleiding speelt. "Dat was ook direct mijn grootste uitdaging", benadrukt ze. "Het voelde een beetje alsof ik extra geloofwaardig moest zijn." Vooraf liep de actrice mee met verschillende onderdelen van de Elementaire Militaire Vorming Mariniers in Nederland, om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van wat er van haar werd verwacht. "Er zullen straks best mariniers met scepsis naar mijn vertolking van een marinier-in-opleiding kijken. Dit laatste is natuurlijk een hart onder de riem voor de vrouwen die nu daadwerkelijk in opleiding zijn."

Kloppen met werkelijkheid

Dat inleven in de rol is ook iets dat haar collega-acteur Fedja van Huêt zeer serieus heeft genomen. In de rol van kapitein-luitenant ter zee Stan Bot speelt hij de commandant van het patrouilleschip. Uren bracht Van Huêt door op de Groningen om de toenmalige échte commandant, kapitein-luitenant ter zee Lex van der Kraan, en de bemanning te observeren. "Het moet zoveel mogelijk kloppen met de werkelijkheid. Als militairen de film kijken, dat ze zeggen: 'Dat heeft-ie goed gedaan; ja, dat was mijn missie!'"

Actrice Ortál Vriend speelt een Nederlandse vrouwelijke marinier-in-opleiding. "Dat was ook direct mijn grootste uitdaging."

Een van de vele actiescenes uit de nieuwe Nederlandse speelfilm 'Invasie'.

Naast Zr.Ms. Groningen werd gebruikgemaakt van onder meer een onderzeeboot en FRISC.

Marineduikers ondersteunden de onderwaterscenes.

Er staat veel te gebeuren

Onderzeedienst: *genoeg te melden, maar niet over operaties*

Foto's links en rechts: Danilo Robles de Medina.

Midden: Chef-staf Onderzeedienst KLTZ Pieterbas Peters. (Foto: SMJRODOPS b.d. Peter Penders)

Eindelijk weten we aan welke eisen de nieuwe onderzeeboten moeten voldoen, dus kunnen de verschillende werven dingen naar de gunst van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) en CZSK. Mooi nieuws, net als de aantrekkende werving. Zorgen zijn er wel om het behoud van ervaren krachten. En de operaties, ten slotte? Daarover blijven de kaken op elkaar.

Tekst: LTZ zOC (SD) Joost Margés

Wat kunt u vertellen over huidige operaties?

“Defensie doet in principe geen mededelingen over onderzeebootoperaties; ik dus ook niet”, aldus een resolute chef-staf Onderzeedienst, kapitein-luitenant ter zee Pieterbas Peters. “Sterker nog; in mijn huidige functie weet ik ook niet altijd wat ze aan het doen zijn. Dat is informatie op *need to know*-basis. Ik kan wel zeggen dat de meeste onderzeebootmannen en -vrouwen al relatief veel geheime missies hebben gedaan.”

Wordt er vaker dan voorheen met de Amerikanen getraind?

“Amerika is een belangrijke bondgenoot, zeker ook voor de Onderzeedienst. Ter illustratie: de Mk 48-torpedo is Amerikaans. We trainen regelmatig met Amerikaanse eenheden of op een Amerikaanse *range* om met torpedo's

te schieten. De VS beschikken over een enorme marine met veel *assets* waar je goed mee kunt oefenen, zoals nucleaire onderzeeboten en vliegtuigen. Wij hebben dan weer diesel-elektrische onderzeeboten die lange tijd ver weg kunnen blijven én in staat zijn om dicht onder de kust te opereren. Zulke boten hebben de Amerikanen niet en dus ook minder kennis daarvan. Als je kijkt naar landen waar Amerika ‘zich zorgen over maakt’, dan hebben die behalve nucleaire ook conventionele onderzeeboten, zoals van de Kilo-klasse. Wij helpen hen dus om ervaring op te doen, vaak als oefenvijand, en kunnen zo zelf leren hoe we tegen nucleaire boten moeten optreden.”

Er kan gezocht worden naar een bouwer voor nieuwe boten. Groot nieuws?

“CZSK en zeker de Onderzeedienst zijn vanaf het begin nauw betrokken bij het vervangingsprogramma. Voor ons dus geen groot, maar wel heel goed nieuws. Het is belangrijk dat de huidige onderzeeboten binnen afzienbare tijd vervangen worden. Petje af voor het projectteam van DMO en Directie Plannen, want zo'n offertevraag schrijf je niet zomaar; een onderzeeboot is het meest complexe wapensysteem dat Defensie heeft.”

Waarom varen we straks door met minder boten?

“De hoofdreden dat we getrapt met minder boten gaan varen, is om de onderhoudsdruk op de Directie Materiële Instandhouding (DMI) niet te groot te laten worden. Net als oudere auto's vragen oudere onderzeeboten om meer onderhoud. Daarvoor zijn tevens reserveonderdelen nodig. Bijkomend voordeel: van de boten die we uit de vaart nemen kunnen we onderdelen hergebruiken. Maar we gaan ook investeren om de boten relevant te houden totdat de vervanger arriveert. Overigens is het stap voor stap uitzetten van 2 onderzeeboten niet iets wat we graag doen. Het kost ons als Onderzeedienst, als KM en als Nederland belangrijke capaciteit; met

minder boten kun je uiteindelijk ook minder varen en dus minder ingezet worden. Niet voor niets gaan we 4 nieuwe onderzeeboten kopen; die hebben we hard nodig om aan de vraag te voldoen.”

Hoe is het gesteld met het personeelsbestand?

“We hebben minder mensen dan we comfortabel vinden, maar zijn hard aan de slag om de personele gereedheid omhoog te brengen. De Onderzeedienst heeft bijvoorbeeld een eigen recruiter en dat werkt heel erg goed. We hebben de instroom mede daardoor significant zien stijgen. Ik verwacht dat dit nog beter wordt als straks bekend is wie de nieuwe boot gaat bouwen en we een ontwerp kunnen laten zien. Maar daarmee alleen zijn de problemen nog niet opgelost. Het is ook zaak om mensen te behouden, vooral uit het middenkader. Betere interne communicatie en de verschillende levensfasen van de mensen beter meenemen in het beleid, zijn bijvoorbeeld zaken waar ik me hard voor maak en die helpen bij behoud. Maar ook kijken of we meer externe ervaring kunnen aantrekken, ook voor de ondersteuning aan de wal. We bestaan namelijk niet alleen uit boten en de staf op steiger 19 van Marinebasis Den Helder. We bieden ook uitdagende functies binnen het Marine Hoofdkwartier, P&O, Opleidingen Koninklijke Marine, DMI en DMO. Ook hier werken mensen met een enorme *drive* binnen onze ‘Onderzeedienst Enterprise’. Die hele *enterprise* kunnen we niet met alleen flipperdragers bedruipen.”

Hoe kijkt u vooruit?

“Er staat de komende jaren in Nederland veel te gebeuren op onderzeebootgebied. Niet in de laatste plaats omdat de wereld er de afgelopen maanden niet veiliger op is geworden. Het onderzeebootwapen was al vele jaren relevant, is dat nog steeds en blijft dat de komende decennia zeker ook. Straks ook dankzij onze nieuwe boten en nog meer goede mensen dan we nu al hebben, op welk vlak dan ook.”

Alles moet 100 procent betrouwbaar en veilig zijn

Materieel in goede
handen bij DMI

Mitsy Haeck

Niels van Dijk

Bij de Directie Materiële Instandhouding (DMI) kennen ze het materieel van de marine van binnen en van buiten. Van de kleinste schroefjes tot een complete onderzeeboot. Dit zijn 4 van de vele DMI'ers die er dagelijks voor zorgen dat het materieel goed en veilig functioneert.

Tekst: Eduard van Rooijen | Foto's: John van Helvert

Arjan Buscop

'Onderzeeboot is één brok techniek'

Net als de andere 3 is elektrotechnicus Arjan Buscop met zijn 55 jaar ook lid van Jong DMI, een netwerkclub voor DMI-collega's. "Iedereen die nog geen 2 jaar bij DMI werkt, kan lid worden", zegt Buscop. "Dus dat heb ik gedaan." Hij is even weggegaan van zijn werkzaamheden aan Zr.Ms. Bruinvis, een van de 4 onderzeeboten van de marine. Want dat is wat hij doet: sleutelen aan de bedrading van bijvoorbeeld onderzeeboten. "Het is één brok techniek. Luchtbeheersingsystemen, brandinstallaties, huidafsluiters – alles moet 100 procent betrouwbaar en veilig zijn."

Buscop benadrukt dat de optimale veiligheid en het voorkomen van eventuele risico's voor boot en bemanning voorop staan. "Daarom moeten de onderzeeërs van binnen en van buiten in perfecte staat zijn." Eerder werkte hij als service-technicus aan verwarmingssystemen. Daarmee heeft hij een schat aan ervaring opgebouwd die ze bij DMI goed konden gebruiken. "De techniek van een onderzeeboot is veel interessanter dan van een verwarmingsketel", zegt hij lachend. "Binnenin is het wel krap, zodat ik me vaak in de raarste houdingen moet wringen om ergens bij kunnen. Maar ach, dat hoort erbij."

Check: alle communicatiesystemen werken

In een van de DMI-werkplaatsen buigen technisch-specialisten zich dag in dag uit over alle mogelijke communicatiesystemen voor de marine. Daarbij worden ze aangestuurd door productiemanager Mitsy Haeck (32). "Alle communicatiesystemen aan boord moeten vlekkeloos werken", legt ze uit. "Van omroepinstallaties tot wifi, satellietverbindingen en af luisterapparatuur. Eenheden moeten onderling met elkaar kunnen communiceren, boven- en onderwater, maar bijvoorbeeld ook met verbindingscentra in de West."

Marineschepen zijn varende data- en communicatiecentra. Haeck kan er soms met haar pet niet bij wat er allemaal mogelijk is. "Het is fascinerend om te zien hoe onze technici elke keer weer een oplossing vinden voor al die complexe vraagstukken. Ze worden niet alleen ingeschakeld bij reparaties en modificaties, maar ook als er nieuwe apparatuur moet worden geïnstalleerd. Voor een operationele vloot is goede communicatie immers cruciaal. Ik vind het heel interessant om al die processen van zo dichtbij te mogen aansturen."

Juiste onderdeel op juiste plek

Een aanvraag van de Portugese marine: '2 nieuwe printplaten ten behoeve van een van onze M-fregatten'. Wanneer die vraag terechtkomt bij Niels van Dijk (25), dan weet hij wat er moet gebeuren. Als Adviseur Internationale Logistiek zorgt hij met zijn team dat het juiste reserveonderdeel op de juiste plek terechtkomt. Bij de Portugese marine dus of bij een van de andere internationale partners waarmee de Nederlandse marine samenwerkt binnen een *Common Pool*.

Printplaten, schroeven, pompen, beeldschermen – DMI zorgt dagelijks voor de opslag en verzending van duizenden artikelen over de hele wereld. Van Dijk: "Alle voorraden zijn opgeslagen in ons opslag- en distributiecentrum 'Het Arsenal' in Den Helder. Op basis van data wordt bepaald hoeveel van die artikelen er minimaal beschikbaar moeten zijn om alle partners tijdig te kunnen voorzien. Ik geef vooral advies over de samenwerking achter de *Common Pool* en zorg dat logistieke vraagstukken worden opgelost. Dat is elke keer weer een mooie uitdaging".

Van achter je laptop aan boord

Iedereen ziet ze wel eens rijden, de camera-auto's van *Google Street View*. Project Engineer Marc Hamburger (25) en zijn collega's maakten een maritieme variant, die ze *ShipView* noemen. Hamburger: "Een camera met meerdere lenzen maakt 360°-beelden van de verschillende ruimtes binnenin een schip. Die beelden zetten we later om in een digitale rondgang aan boord. Zo kun je dus van achter je laptop het schip in. Heel handig tijdens een vergadering bijvoorbeeld of als het schip zelf op reis is."

Hamburger werkt ook met een 3D-laserscanner om aan boord specifieke maten nauwkeurig te meten. "Aan de hand daarvan kunnen bepaalde scheepsonderdelen al in de engineering-fase digitaal in het schip worden ingebouwd." Dat is wat zijn werk zo interessant maakt, zegt hij: bezig zijn met innovatieve technologie die toegevoegde waarde heeft voor de marine. Hij wil zich hierin dan ook graag verder ontwikkelen. Hamburger: "Bij DMI stimuleren ze dat en ze geven me hiervoor volop de ruimte".

Marc Hamburger

Alertheid blijft geboden

23 Raiding Squadron beschermt
bondgenoten in relatieve rust

Terwijl de ogen van de wereld nu vooral op Oekraïne gericht zijn, zou je bijna vergeten dat het Midden-Oosten kort geleden nog de brandhaard bij uitstek was. IS raasde door Irak en Syrië en zaaide dood en verderf. Met een gigantische inspanning wist een internationale coalitie de terreurorganisatie een halt toe te roepen. Daarmee is het onheil nog niet geheel afgewend, dus alertheid blijft geboden. Zeker ook in de Koerdische regio in Noord-Irak. 23 Raiding Squadron (RSQN) van het Korps Mariniers streek hier eind september neer om gedurende 4 maanden belangrijke beveiligingstaken op zich te nemen.

Tekst: LTZ 2OC (SD) Joost Margés | Foto's: SM Aaron Zwaal (boven) en 23 Raiding Squadron

Majoor der mariniers Mikael Kisjes is commandant van 23RSQN. Zijn eenheid treedt op als *Force Protection Company* op *Erbil Airbase* (EAB), bij de gelijknamige stad in Noord-Irak. De compagnie valt onder bevel van een bataljon van de Amerikaanse *1st Mountain Warfare Division*. "Ons detachement bestaat uit 102 mannen en vrouwen, aangevuld met 3 medische teams vanuit het *National Support Element* (NSE). Dat NSE bestaat in totaal weer uit 26 man. Het is onze taak om te zorgen voor de veiligheid van de coalitiepartners op EAB. Wij doen dit met 3 *troops* (pelotons) en een stafelement."

Meerdere incidenten

"Om te beginnen zijn wij hier de *Security Force* (SECFOR) en bemannen wij 4 *Entry Control Points* (ECP), waar we voertuigen en personeel controleren die de *airbase* open afgaan", vervolgt Kisjes. "Dit wordt uitgevoerd door 1 sectie, terwijl een andere op 15 minuten *notice to move* staat. En we hebben nog 2 Hongaarse teams onder bevel staan. We leveren naast de SECFOR ook de *Quick Reaction Force* op EAB. Een *troop* staat op 30 minuten *notice to move* en kan binnen het half uur reageren op 1 of meerdere incidenten tegelijk op het kamp of net daarbuiten."

Guardian angels

2 secties van 23RSQN vormen ook nog *Ground Movement Teams*, die voertuigverplaatsingen naar bijvoorbeeld de schietbaan of ter bevoorrading ondersteunen. "Een aantal van deze mariniers is opgeleid tot *guardian angel* bij de *Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten* van de *marechaussee*", aldus de majoor. "Zij beveiligen geregeld VIP's van het *Joint Operations Command Advisory Team - North* binnen *Personal Security Detachments*. En dan hebben we nog de staf van 23RSQN die 24/7 het *Tactical Operational Command Center* bemant. Vanuit hier staan we met iedereen in verbinding en hebben we *situational awareness*."

'Het is onze taak om te zorgen voor de veiligheid van de coalitiepartners'

Boven: "... vaak naar de schietbaan..."

Onder: Mariniers beoefenen een medische evacuatie per heli.

Waakzaamheid belangrijk

“We leveren een belangrijke bijdrage aan de Koerdische autonome regio en aan de coalitie”, stelt Kisjes. “De Koerden waarderen onze werkzaamheden; op de militaire locaties die we aandoen worden we altijd vriendelijk ontvangen.” Ondanks dat blijft waakzaamheid in de regio belangrijk, zo blijkt. “Er zijn de afgelopen periode verschillende incidenten geweest, waardoor we in de bunkers moesten plaatsnemen. De Turkse en Iraanse regering mengen zich veel in deze regio, soms ook met offensieve acties. IS houdt zich rustiger in het gebied, hoewel de laatste weken ook van die kant meer activiteit valt waar te nemen.”

Goed tempo

De commandant van 23RSQN streeft er in rustiger tijden naar om met voldoende afwisseling de motivatie hoog te houden. “We beoefenen op het kamp bijvoorbeeld de procedures voor als we geactiveerd worden na een incident. Verder gaan we vaak naar de schietbaan buiten het kamp en oefenen we geregeld met helikopters. Zo houden we helikoptertrainingen met Chinooks, nood-evacuatieoefeningen met Blackhawks en *Joint Fires* met Apaches. We zijn sinds eind september in het gebied en we hebben inmiddels een goed operationeel tempo gevonden.” •

Foto linksboven: een aantal mariniers is opgeleid tot *guardian angel*.

Kennis van kwaliteiten maakt eenheid effectiever

Wil je de verbinding leggen tussen talenten, kwaliteiten, ambities, competenties en organisatiedoelstellingen? Voer dan de Talent Motivatie Analyse (TMA) uit. Dat gebeurde onlangs bij 23RSQN, in aanloop naar de uitzending naar Erbil. De analyse maakt onderdeel uit van Strategisch Talent Management (STM). Dit vormt een belangrijk element van de HR-transitie KM, met een mensgericht personeelsbeleid als doel.

“Na onze TMA volgde een teamsessie die inzicht gaf in ieders drijfveren en het verhaal daarachter”, vertelt eerste luitenant der mariniers Chris van 23RSQN. “Je leerde elkaar beter kennen en elkaars gedrag beter begrijpen. Vooral in de beginfase van een formerend team kan dit tot belangrijke inzichten leiden. Als je de verschillende talenten, kwaliteiten, ambities en competenties beter inzicht, begrijp je als leidinggevende

beter hoe je je team het meest effectief kunt inzetten. Succesvollere samenwerking helpt je vervolgens om de organisatiedoelstellingen te behalen: het bijdragen aan veiligheid op en vanuit zee.”

Na het uitvoeren van een TMA binnen een eenheid, kan de leidinggevende via de TMA-portal op intranet inzicht krijgen in alle talenten binnen zijn team. De TMA-portal biedt medewerkers en leidinggevendenden ook inzage in de eigen analyse. Door analyses te delen, valt over en weer beter in te schatten hoe je het beste samenwerkt. Daarnaast kun je zogenoemde *workouts* doen en om feedback vragen op punten die je zelf wilt ontwikkelen. Alle informatie biedt tevens een basis voor functionerings- en beoordelingsgesprekken. Ter illustratie: binnen 23RSQN vinden die ook aan de hand van TMA plaats, tijdens en na de uitzending.

Meer weten over STM of TMA of heb je andere vragen over de HR-transitie KM? Mail dan naar hrtransitiekm@mindef.nl of check (zo mogelijk) de intranetpagina.

75 JAAR ALLE HENS

Verhalen over mensen
en alles wat hen beweegt

Het was 1947 en de marineleiding besloot om het personeel voortaan via een magazine te voorzien van informatie over operaties en andere vormen van optreden. ‘Alle Hens’ ging het medium heten, vernoemd naar de marine-ceremonie ‘Alle Hens voor de boeg’, waarbij de commandant belangrijke mededelingen doet. De artikelen bestonden vooral uit heel veel lettertjes. De spaarzame foto’s waren uiteraard zwart-wit, net als de rest van de uitgave, behalve de voorpagina. Hoewel, de eerste uitgave van augustus 1947 had die nog niet.

Je verplaatsend in die tijd, raak je bevangen door wat er allemaal speelde en hoe groot de rol van de zeestrijdkrachten was. De Tweede Wereldoorlog was nog nauwelijks voorbij en het toenmalig Nederlands-Indië was een hogedrukpan van politieke en gewapende strijd. In nuchtere bewoordingen deed Alle Hens verslag van alle zaken die speelden, gelardeerd met reclames van munitieproducenten, tabaksfabrikanten en jeneverstokers.

Door de decennia heen deed Alle Hens – later in kleur – verslag van wat er gebeurde, op welk (wereld)toneel dan ook, waarbij de vloot, het Korps Mariniers en de Marineluchtvaartdienst betrokken waren. De onafhankelijkheidsstrijd te Nederlands-Indië, de Koreaoorlog, de strijd rond Nederlands Nieuw-Guinea, de schimmensstrijd tijdens de Koude Oorlog, de Molukse treinkapingen, vredesmissies in Cambodja, in Irak, op de Balkan, te Eritrea, bij Liberia, nogmaals in Irak, in Tsjaad en in Afghanistan. Het is maar een klein rijtje voorbeelden.

Toen aan 2 decennia van grote ‘moderne’ missies een einde kwam, leek het tijd voor rust bij de stukken. De wonden likken en de krijgsmacht met een beperkt budget instandhouden. Een diffuus vijandbeeld leidde politiek tot een beperkt gevoel van urgentie. De Russische inval in Oekraïne bracht daar rigoureuze verandering in. Er wordt weer flink geïnvesteerd in de krijgsmacht.

Veel kan plotseling wél en ook snél. De Nederlandse Defensie wil beter voorbereid zijn op het onverhoopte. Ook de Koninklijke Marine. Alle operaties, oefeningen en initiatieven op personeels- en materieelgebied die daartoe in gang worden gezet, daarvan brengt en houdt Alle Hens u graag op de hoogte. (Sinds 2014 gebeurt dat in de regel online, los van een enkel papieren bewaarexemplaar.)

Maar hoeveel kruitdampen er ook vanaf slaan: uiteindelijk is het altijd ‘de mens achter de machine’ die het voor elkaar krijgt. De mens die de roep van de zee volgt, die in de wereld stapt van die machtig mooie marine. Waar je – ondanks van alles dat op allerlei gebied beter kan – een ongekende saamhorigheid vindt en het gevoel dat je bijdraagt aan een hoger belang.

Alle Hens brengt al 75 jaar de mooiste verhalen over mensen en alles wat hen beweegt. Over heldendom en zelfopoffering, moeilijke missies, vallen en opstaan, samen de schouders eronder, intense collegialiteit en vriendschappen, samen genieten van prachtige reizen en over heel veel humor die juist op de moeilijke momenten de doorslag geeft.

Werken bij de Koninklijke Marine, als militair of als burger-medewerker, is werken binnen een eeuwenoude traditie die maar op één ding gericht is: met alles wat wij zijn en hebben streven naar een veilig Nederland en zorgen dat onze grote belangen rond de wereld en op de wereldzeeën zo goed mogelijk beschermd worden.

Hiervan al driekwart eeuw verslag doen, waar ook ter wereld, was en is voor de redactie van Alle Hens, voor de fotografen en (sinds de uitgave online verschijnt) ook voor de cameramensen van het Mediacentrum Defensie een zeer verantwoordelijke en eervolle zaak. •

LTZ zOC (SD) Joost Margés
Eindredacteur Alle Hens

Foto: Valerie Kuypers

CZSK + GENERATIE D?

Match!

De nieuwe arbeidsmarktcampagne van Defensie richt zich op ‘Generatie D’: (jonge) mensen met gedeelde ambities en interesses die aansluiten bij de wereld van de krijgsmacht. Is Generatie D het antwoord op het personeelstekort bij CZSK?

Tekst: Eduard van Rooijen

Laten zien dat de krijgsmacht geweldig is om voor te werken

Campagnemanager Kris Manders. (Foto: SM Cristian Schrik)

Te weinig matrozen, bijspringen op andere schepen en zelfs een schip dat vroegtijdig uit de vaart is gehaald: dat CZSK kampt met een personeelstekort, is allang geen nieuws meer. Vooral aan technisch personeel is een serieus gebrek. Die krapte geldt overigens voor vrijwel de hele arbeidsmarkt – en dus ook voor de hele krijgsmacht. De nieuwe wervingcampagne van Defensie is daarom gericht op een brede, maar specifieke doelgroep: Generatie D.

Dezelfde mindset

“De ‘D’ staat voor denkers, doeners en delers”, zegt campagnemanager Kris Manders. “Voor mensen die hun nek willen uitsteken, willen samenwerken om iets te bereiken en zich ook persoonlijk willen ontwikkelen. Dat kunnen studenten en scholieren zijn, maar bijvoorbeeld ook mensen met een civiele baan als onderhoudsmonteur of cyberspecialist. Ook ons eigen personeel kan de doelgroep zijn. Bij Generatie D gaat het dus niet zozeer om leeftijd, maar om een gedeelde *mindset* die aansluit bij de krijgsmacht: je hoort er eigenlijk al bij, ook al werk je er misschien nog niet.”

‘Met gerichte advertenties jongeren bereiken die nooit aan een baan bij de krijgsmacht zouden denken’

Parallellen

De campagne focust op raakvlakken tussen de krijgsmacht en interessegebieden van jongeren, zoals sport en avontuur. Online-media spelen daarbij een belangrijke rol. Manders: “Werken bij de krijgsmacht wordt gespiegeld aan de wereld waarin jongeren leven. En dan blijken er ineens allemaal parallellen te zijn. Kijk jij op YouTube veel filmpjes over sport of techniek? Of ben je geïnteresseerd in scheepvaart en plaats je online berichten over jouw tomeloze inzet voor een hulporganisatie? Dan is een baan bij de marine wellicht iets voor jou. Met slimme data-analyses en gerichte vacature-advertenties kunnen we zo jongeren bereiken die anders misschien nooit aan een baan bij de krijgsmacht zouden denken.”

Adaptieve krijgsmacht

Dat is een heel andere benadering dan de vorige wervingcampagne, waarbij de nadruk, vooral in externe media, meer lag op de inhoud van functies (‘Je moet het maar kunnen’). “Dat impliceerde indirect dat dit werk niet voor iedereen is weggelegd”, zegt Manders. “Maar in de afgelopen jaren is niet alleen een hele nieuwe generatie opgestaan met een nieuw medialandschap, ook onze eigen organisatie is veranderd. We zijn veel meer een adaptieve krijgsmacht geworden. We zoeken niet alleen militairen, maar ook burgers, specialisten en reservisten. We willen laten zien dat Defensie een geweldige plek is om te werken, om je talenten te ontwikkelen en unieke vaardigheden op te doen.”

Optimaal ontplooiën

Dat klinkt heel mooi, maar wat betekent dit voor CZSK? Moeten we niet veel gericht werven voor functies bij de marine? Manders benadrukt dat de campagne heel gelaagd is en dat de marine net zoveel in beeld komt als in vorige campagnes. “De krijgsmacht blijft natuurlijk het decor, maar het gaat erom dat wij actief de interessegebieden van jongeren opzoeken en ze van daaruit meenemen naar onze centrale website. Daar komen ze vervolgens vanzelf uit bij vacatures die aansluiten op hun specifieke vaardigheden en ambities en waar ze die optimaal kunnen ontplooiën. Bijvoorbeeld bij de marine. Want op deze manier is er uiteindelijk altijd een match, daar ben ik van overtuigd.”

‘De echte wereld is altijd grimmiger’

Nieuwe collega's klaarstomen cruciaal voor 860 Squadron

De eerste 10 jaar van zijn operationele leven had de NH90-maritieme gevechtshelikopter te kampen met technische uitdagingen. Dat zorgde voor hoofdbreken bij 860 Squadron van het Defensie Helikopter Commando (DHC). Inmiddels is het operationele NH90-squadron uiterst tevreden over de kist, maar ligt er een andere uitdaging. Hoe gaan we goede mensen behouden en nieuwe mensen vinden en versneld opleiden en trainen? Eén ding is duidelijk: er is zeer veel vraag naar het maritieme helikopterproduct en de kwaliteit die de Marineluchtvaartdienst (MLD) binnen het DHC levert is top.

Tekst: LTZ zOC (SD) Joost Margés

Kapitein-luitenant ter zee Maurice van Mourik begon zijn marine-carrière als zeeofficier en specialiseerde zich later als tactisch coördinator (tacco). Inmiddels is hij commandant van 860 Squadron op Maritiem Vliegkamp De Kooy te Den Helder. “Met de NH90 gaat het in technisch opzicht inderdaad steeds beter”, zo bevestigt de overste. “Wat personeel betreft, is het de uitdaging om de juiste balans te vinden tussen een jonge organisatie, met weinig kennis en ervaring, en senioriteit met veel ervaring. Ik heb vooral zorgen om het behoud van mensen. Van de andere kant is de marine natuurlijk een prachtige organisatie. We doen mooi werk en zijn maatschappelijk van belang. Als commandant ben ik blij met de verbeterde arbeidsvoorwaarden, zodat we mensen beter kunnen binden. Het helpt ook om verder vooruit afspraken te maken en meer perspectief te bieden.”

Niet voor spek en bonen

“De situatie zorgt ervoor dat we onze operationele capaciteit sneller moeten opbouwen”, stelt Van Mourik. “Dit jaar zijn we ons dan ook bijna volledig aan het richten op opleiden en trainen (O&T).” Door de druk op O&T kan 860 op dit moment maar 1 zogenoemde vaarlijn op pad sturen. Die bestaat uit een NH90-helikopter met crew en boordvliegtuigploeg. “Die staat aan boord van Zr.Ms. Tromp die deel uitmaakt van de *Standing NATO Maritime Group 1*. Ook in 2023 hebben we continu 1 heli beschikbaar voor de flietsmacht van de NAVO en staat een tweede kist op 5 dagen *notice*. Kwantitatief is het weliswaar nog beperkt, maar we doen niet mee voor spek en bonen. Op het gebied van *Anti Submarine Warfare (ASW)* en *Anti Surface Warfare (ASUW)*, spelen we mee in de Champions League. De combinatie van de NH90 als technisch platform en de juiste knowhow maakt ons sterk.”

Collega's klaarstomen

Weet het hoofd Operaties van 860 dit als geen ander? Luitenant ter zee der eerste klasse Johan van Veenendaal (zeeofficier, specialisme: tacco) stond te trappelen, in aanloop naar de mooie oefeningen in de laatste fase van 2022. Eerst 2 NH90's als deelnemers aan *Falcon Autumn*, een oefening op voormalig Vliegbasis De Peel met een realistisch scenario, samen met andere squadrons van het DHC, de Luchtmobiele Brigade en buitenlandse eenheden. En een week later zelfs 3 aan boord van Zr.Ms. Karel Doorman op training met andere eenheden van CZSK in de oefengebieden ten zuiden van Engeland. “60 mannen

en vrouwen van ons team aan boord: ultiem!”, roept hij enthousiast. “Dan komt alles samen en dat is heel goed voor de integratie met het schip. Oefenen met andere schepen en onderzeeboten is cruciaal voor ons. In de simulator kan een hoop, maar het blijft simulatie. De echte wereld is altijd grimmiger; daar zie je hoe het echte sonarplaatje eruit ziet en heb je echte interactie met de commando-centrale aan boord. Zo kun je nieuwe collega's klaarstomen, cruciaal voor ons voortzettingsvermogen.”

Groot commitment

Met dat laatste blik Van Veenendaal al vooruit naar 2024, als het NH90-squadron *Initially Operational Capable (IOC)* moet zijn voor amfibische operaties, gevolgd door *Fully Operational Capable (FOC)* in 2026. “Uiteraard gaan we naast het uitrollen van de amfibische taak door met onze maritieme gevechtstaken voor de fregatten, zoals ASW en ASUW”, zo legt hij uit. “Dit is een groot, maar ook mooi *commitment* voor Team 860”. Voor deze taken moeten de komende jaren vele nieuwe collega's opgeleid en getraind worden. Om focus aan te brengen op O&T, wordt de NH90 tijdelijk niet ingezet in het Caribisch gebied. “Tijdelijk”, geeft van Veenendaal heel duidelijk aan. “We zijn een onmisbare schakel in het theater daar en daarom pakken we in 2024 de draad in het Caribisch gebied weer op.” Taken worden in de tussentijd overgenomen door heli's van de Kustwacht Caribisch Gebied en de *US Coastguard*.

Schone taak

Luitenant ter zee der eerste klasse Bas van Heeringen (zeeofficier, gespecialiseerd als tacco) ervaart de genoemde keuzes aan den lijve, als hoofd Steunpunt HATO van de Kustwacht Caribisch Gebied. “Dit jaar en in 2023 wordt er inderdaad niet geopereerd in de West met de NH90. Het stationsschip hier werkt nu met de Dauphin van de Amerikaanse *Coastguard*, die steeds een paar weken aan boord blijft.” Die samenwerking bleek vruchtbaar. Getuige met name de vele drugsvangsten die Zr.Ms. Groningen ook deels dankzij de Dauphin deed. “Er is nog nooit zoveel drugs gevangen: 19.000 kilo in 4 maanden tijd.” Vanaf volgend jaar mag de NH90 in deze 'grote schoenen' stappen. MLD'er Van Heeringen kan hier natuurlijk alleen maar veel vertrouwen in hebben. •

Hoofdfoto, linker pagina: “Op het gebied van ASW en ASUW spelen we mee in de Champions League.” (Foto: SM Gerben van Es)

Linkerpagina, klein: Vanaf 2024 is de NH90 weer inzetbaar voor *counterdrugs*-operaties. (Foto: SM Gerben van Es)

Middenboven: “Oefenen met andere schepen en onderzeeboten is cruciaal voor ons.” (Foto: 860 Squadron)

Rechtsboven: Het NH90-squadron moet in 2024 IOC zijn voor amfibische operaties en in 2026 FOC. (Foto: SGTBDV Gregory Fréni)

Als marine openstaan voor vernieuwing

Nieuwe hulpvaartuigen gaan groen en flexibel varen

De 10 hulpvaartuigen van de Koninklijke Marine gaan met pensioen. In de komende jaren maken ze plaats voor 8 volledig nieuwe exemplaren, die deels gecombineerde functies kunnen uitvoeren.

Tekst: Eduard van Rooijen | Beeld: Mediacentrum Defensie

De Koninklijke Marine beschikt nu over 5 zeegaande ondersteuningsschepen en 5 havenduikvaartuigen. Voor een deel hiervan komt het einde van de levensduur in zicht. Mede vanuit efficiency-overwegingen is besloten om in de komende jaren alle hulpvaartuigen te vervangen. "Onlangs vierde het torpedowerkschip Zr.Ms. Mercur zelf haar vijfendertigste verjaardag", zegt Jenny Post, projectcoördinator Nieuw Materieel. "Daarmee is het schip echt toe aan vervanging."

Basis en modulair

De nieuwe hulpvaartuigen krijgen een basisbemanning. Afhankelijk van de taak en het inzetgebied zal die steeds worden aangevuld met modulaire teams, zoals een team voor hydrografische taken of een team voor torpedo-handling. Post: "Doordat de schepen deels inwisselbaar worden ingezet, is er voor elke taak dus permanent capaciteit beschikbaar".

Deels uitwisselbaar

De huidige hulpvaartuigen doen uiteenlopende ondersteunende taken (zie kader). Komt een deel daarvan straks te vervallen? We gaan immers van 10 naar 8 vaartuigen. Post: "Zeker niet. De nieuwe schepen worden deels uitwisselbaar ingezet. Door een slim ontwerp van het werkdek en verschillende andere innovaties komen er 2 subtypen. Het eerste type combineert de taken van het torpedowerkschip en de hydrografische schepen. Het tweede die van het ondersteuningsschip in de West Zr.Ms. Pelikaan en het opleidingsschip Van Kinsbergen. De 4 nieuwe duikvaartuigen zijn onderling hetzelfde."

Klimaatneutraal

Alle nieuwe hulpvaartuigen krijgen klimaatneutrale aandrijving. Dat betekent dat ze in principe varen op klimaatneutraal geproduceerde methanol. Indien nodig kan worden overgeschakeld op grijze methanol of diesel (dual fuel). Die emissievrije voortstuwing is een van de eisen die worden gesteld aan de scheepswerf die de vaartuigen gaat bouwen. Het is nu nog niet duidelijk welke werf dat wordt. Wat wel zeker is, is dat de schepen in Nederland zullen worden ontworpen en gebouwd.

Hydrografie van de toekomst

Het vervangen van de oude hulpvaartuigen is niet alleen nodig, het biedt volgens Post ook kansen voor vernieuwing. "Op hydrografisch gebied zijn er bijvoorbeeld veel interessante ontwikkelingen. De bevindingen uit het onderzoek naar de 'hydrografie van de toekomst' nemen we dan ook zeker mee in dit traject. Dus laten we als marine vooral openstaan voor vernieuwing. Dat kan ons veel moois brengen." Het doel is om de nieuwe hulpvaartuigen in de periode 2026-2030 in gebruik te nemen. Naar verwachting wordt in 2024 bekend wie de schepen gaat bouwen. Wat er met de huidige vaartuigen gaat gebeuren, wordt nog onderzocht. •

Huidige hulpvaartuigen	Functie	Einde levensduur	Nieuwe hulpvaartuigen
Zr.Ms. Mercur	Torpedowerkschip; ondersteunt onderzeeboten.	2026	2 nieuwe schepen combineren het werk van torpedowerkschip en hydrografische opnemingsvaartuigen.
Zr.Ms. Luymes Zr.Ms. Snellius	Hydrografische opnemingsvaartuigen; brengen de zeebodem in kaart.	2033-2034	
Zr.Ms. Pelikaan	Ondersteuningsvaartuig in het Caribisch gebied; bevoorrading, transport en ondersteuning bij operaties.	2031	2 nieuwe schepen nemen de taken over van het ondersteuningsvaartuig en het opleidingsschip. Het nieuwe opleidingsschip zal beschikbaar zijn voor het KIM, maar ook voor OKM.
MOV Van Kinsbergen	Opleidingsvaartuig voor aspirant-zeeofficieren en -onderofficieren.	2024	
5 havenduikvaartuigen	Platform voor duikers; onder meer bij het ruimen van explosieven, havenbescherming, onderhoud en opleiding.	2026-2027	4 nieuwe identieke duikvaartuigen.

Volg ons op social media

Petten af,
baretten op

Koning bezoekt
NAVO-oefening
Cold Response
in Noorwegen

Hoe voer je oorlog
onderwater?
DE MARINE LEGT UIT #3

Zr.Ms. Rotterdam
begeleidt Russische
schepen door
de Noordzee

#Going into the
weekend like 🔥

